

Mottó:

„Elegendő harc, hogy a múltat be kell
vallani./.../
A harcot,... békévé oldja az
emlékezés/
s rendezni végre közös dolgainkat,
ez a mi munkánk; és nem is kevés.

József Attila: A Dunánál

A Magyar Energetikai Társaság megalakulása és harcai az 1999. évi meghasonlásig.

Részletek Járosi Márton: *Életem a magyar energetikáért c.*,
a Püski Kiadónál 2010-ben megjelent könyvéből.

Magyarázat:

A szögletes zárójelbe tett számokkal **[sorszám]** a könyvben szereplő melléletekre történik hivatkozás. Ezek a dokumentumok a könyv DVD mellékletében, ezek közül a csillaggal(*) jelöltek a könyvben nyomtatásban is olvashatók. DVD még video anyagokat is tartalmaz, ezekre szögletes zárójelbe tett **[V-sorszám]** megjelöléssel történik hivatkozás. A szögletes zárójelben lévő képszámok a könyv képeire utalnak.

A MAGYAR ENERGETIKAI TÁRSASÁG 1991 - 1994

Megalakulás. A Magyar Energetikai Társaság (MET) alapító közgyűlése, 1991. április 5-én volt a Budapesti Műszaki Egyetemen, a D épület 502. teremben. Levezető elnökként előterjesztettem az Előkészítő Bizottság jelentését, **(14. kép)** amely a melléletek között olvasható **[9]**. Az előterjesztéshez Petz Ernő és Halz József szóltak hozzá **[10]**, majd az alapító tagok eldöntötték, hogy létrehozzák a Magyar Energetikai Társaságot, elfogadták az alapító okiratot **[11]**, megválasztották a tisztségviselőket: a Választmány és az Ellenőrző Bizottság tagjait. Az alapító közgyűlésen résztvevő ETE tagok nyilatkozatban rendezték kapcsolatukat az ETE-vel és előterjesztették igényüket az ETE vagyonának és infrastruktúrájának őket megillető részére **[8]**, (ezért tartották fenn átmenetileg tagságukat, amit később megszüntettek¹⁾), majd elfogadták az alapszabályt, amelyből *A társaság célkitűzése, feladatai* c. részt a melléklet tartalmazza **[12*]**. Az ETE vagyonából azonban semmit nem kaptunk, működési feltételeinket a nulláról kezdve kellett megteremtünk. MTESZ tagságunk is csak minimális infrastruktúrális segítséget jelentett. **(15. kép)**

Az alakuló ülésen Bakay Árpád, aki ekkor már az Antall-kormány energiaügyekért felelős helyettes államtitkára volt, nem vett személyesen részt, de fontosnak tartotta tagságát; telefonon kért meg, hogy tekintsük jelenlévőnek, a dokumentumokat utólag aláírja, amit meg is tett. Ez tehát 1991. április 5-én volt. Később került a kezembe július 17-én Zettner Tamás ETE elnöknek írt levele, amelyben ezt írta: „Nagy örömmel veszem, hogy a megújult(kiemelés tőlem) *Energiagazdálkodási Tudományos Egyesület országos vitafórumot kíván szervezni a kormány energiapolitikai koncepciójáról.*” Vagyis szerinte az ETE a MET kiválásával újult meg. Ez az állásfoglalás jól jellemzi a rendszerváltozásban résztvevők egy részének kétarcúságát, ami néhány évvel később a MET nemzeti irányvonalának

megváltoztatását eredményező rendkívüli közgyűlés összehívásában való közreműködéssel teljesedett ki.

A MET Távhő Tagozata 1991. április 25-én alakult meg, nyilatkozatában az ETE Hőszolgáltatási Szakosztály szellemi örökösének deklarálta magát, amire minden alapja megvolt, hiszen a MET alapítók többségükben az ETE Hőszolgáltatási Szakosztályának tagjai voltak. A Hőszolgáltatási Szakosztálytagjai közül negyvenötén írták alá az alapító nyilatkozatot. Keserűséggel tapasztaltam, hogy a reformer Hőszolgáltatási Szakosztályban is többen voltak közöttünk olyanok, (vezetőségi tagok is), akik „nem közülünk valók” voltak. Ez volt számomra az első jele annak, hogy akár politikai meggyőződésből, akár számításból többen már ekkor nem vállalták az „új tömlőt”.

Merre indult a MET? A MET megalakulásának szükségességét a később méltatott Gazdaság és Energia c. folyóiratban fejtettem ki [13]; a társulat első öt évének törekvéseit és munkájának eredményeit, szerepét a rendszerváltozásban, az öt éves évfordulón, 1996. április 12-én elhangzott ünnepi előadásombanⁱⁱ foglaltam össze, amelyre a továbbiakban, az eredményeink ismertetésénél támaszkodom. A MET-ben egy új típusú társadalmi szakmai szervezet alapjait igyekeztünk lerakni. A Hőszolgáltatási Szakosztály szellemiségét akartuk továbbvinni, Sütő András szép mondatával szólva: *„A jövőt nekünk kell építeni, s fontos, hogy minden munkálkodásunk igaz legyen!”* Alapelvünk volt, hogy az energetikának és szakmai szervezetének is a nemzetet kell szolgálnia. Fontosnak tartottuk a történeti szemlélet érvényesítését az energetikában, a magyar energetika-történet eredményeire alapozó hazai energetikai szellemi bázis fejlesztését. Három szakmai tagozatot szerveztünk: az erőmű, a távhő és az energiahasznosítási tagozatot. A távhő tagozat a hőszolgáltatási szakosztály örököse volt, új, nagyreményű tagozat az energiahasznosítási. A tagozatok munkájában a szűken értelmezett szakmai kérdések mellett azonos súllyal szerepeltek a témákhoz tartozó társadalompolitikai kérdések is.

Rendezvények, szakmai nyilvánosság. Nagyrendezvényeink a szakmai tagozataink tevékenységéhez kapcsolódó három évenként visszatérő széleskörű szakmai fórumok voltak, vagyis minden évben volt egy-egy nagyrendezvény: Távhő Fórum, Erőmű Fórum, Energiahasznosítási Fórum. **(16. kép)** A nemzeti összetartozás jegyében megszerveztük a Kárpát-medencében élő magyar energetikusok találkozóját. 1992 augusztusában társaságunk rendezésében először került sor a Magyar Energetikusok Világtalálkozójáraⁱⁱⁱ, amelyen előadást tartott Teller Ede és Beér János; a találkozón részt vett Lévai András professzor is. Kezdetől fogva igen nagy hangsúlyt helyeztünk a társasági folyóiratokra. Kétszintű szaksajtó megteremtését tartottuk fontosnak: egy aktuális energiapolitikai, energia-gazdaságkérdésekkel foglalkozót és egy szakmai-tudományos folyóiratot. Az első célra adott volt az 1989-ben alapított Gazdaság és Energia, amelynek több MET tag volt alapító szerkesztőbizottsági tagja.

Gazdaság és Energia. A rendszerváltozásban kibontakozó közpolitikai nyilvánosságban jelentős szerepet vállalt az 1989 szeptemberében Bartha Tibor (felelős kiadó; főszerkesztő) által alapított Gazdaság és Energia c. új folyóirat. (A lap több mint tízéves fennállásának nagyobbik része a MET időszakára esik, ezért ezen a helyen méltatom.) Az alapító felkérésére lelkesen vettem részt a

szerkesztőség munkájában. A szerkesztőség a lap első számában^{iv} így fogalmazta meg céljait: *„Az energiaellátás és felhasználás kérdései...joggal kerülnek ...az érdeklődés előterébe. A Gazdaság és Energia...céljának tekinti, hogy a nyilvánosság kontrollját biztosítsa a társadalom e fontos szférájában a döntések meghozatalához,...Különös aktualitást ad ehhez, hogy a magyar gazdaság szerkezetének, működtetésének a piacgazdaság viszonyaihoz igazodó átalakításában, az energiaellátás feltételrendszerében is új feladatok előtt áll...Folyóiratunk ...arra is törekszik, hogy ... valós képet, tudományos érvekkel, tényekkel igazolt válaszokat adjunk a felmerülő kérdésekre.”* Ezt a feladatát a folyóirat fennállása alatt végig betöltötte.

A lap az egyesületi szaklapokétól eltérő, új utat nyitott: elsőként vállalta és segítette a széleskörű társadalmi nyilvánosságot az energetikában. A folyóirat számai egyedülálló módon dokumentálják a rendszerváltozás folyamatának energetikai történéseit és harcait; jelentősen hozzájárultak e visszaemlékezés dokumentumokkal való alátámasztásához is. Az alapító mindvégig hősies küzdelmet vívott a folyóirat fenntartásáért. 1991 májusában jött létre megállapodás a Gazdaság és Energia, a MET és a Mérnöki Kamara Energetikai Tagozata között. Ettől kezdve a MET tagjai megkapták a folyóirat számait, a folyóirattal szoros együttműködés alakult ki. A szerkesztőségi tanácsadói megbízásomról már MVM-es időszakomban, 1993. március 25-én mondtam le *„abban a megnyugtató tudatban, hogy a MET-el létrejött megállapodással, Dr. Erdősi Pálnak felelős szerkesztővé és munkatársamnak, Dr. Gerse Károlynak szerkesztőségi taggá történő kinevezésével létrejöttek azok a feltételek, amelyek személyes közreműködésem nélkül is biztosítják a lap általam (is) képviselt irányvonalát és színvonalát.”*A folyóirat 1999-ig (XI. évf. 1999/3-4. sz.) rendszeresen megjelent. (Később az Energiapolitika 2000 Társulat nyilvánosságát a 2001/1., a 2002/1. és 2002/2. különszámaival segítette.)(17. kép) E folyóirat megőrzött példányai is segítették könyvem megírását.

Magyar Energetika.(18. kép) Szakmai-tudományos célú folyóiratunkat, a *Magyar Energetikát* 1993-ban alapítottuk. Kéthavonta megjelenő folyóiratunk a társaság egyik büszkesége lett. Már a nevében is új, szép kiállítású, tartalmas folyóiratunk a magyar energetikai iskola legjobb hagyományaira épített. A műszaki-technológiai kérdések mellett hangsúlyoztuk a környezettel való egyensúlyt, tudatosan törekedtünk az energetika gazdaságpolitikai, de társadalompolitikai összefüggéseinek bemutatására is. Büki Gergely alapító főszerkesztő *MAGYAR ENERGETIKA — a magyar energetikáért* c. bevezetőjében a folyóirat irányvonalát három követelményben határozta meg:

- A magyar energetika szolgálata és alakítása.
- Az energetikáról (is) hitelesen.
- Demokratikusan és felelősséggel.

A folyóirat az alapító MET mellett kezdettől fogva fóruma volt a Magyar Napenergia Társaságnak, a Magyar Nukleáris Társaságnak, a Mérnöki Kamara (Mérnök Egylet) Energetikai Tagozatának, majd a Magyar Távhőszolgáltatók Szakmai Szövetségének, később pedig a Magyar Kapcsolt Energia Társaságnak, a Magyar Atomfórum Egyesületnek, a BME Energetikai Gépek és Rendszerek Tanszéknek, a Hőtermelők és Szolgáltatók Országos Szövetségének is. A folyóirat szakmai műhelye tehát egyfajta társadalmi, szakmai összefogást, integrációt is igyekezett

megvalósítani. A folyóirat — a Gazdaság és Energiához hasonlóan, de elmélyültebben — tükrözi és dokumentálja az utókor számára az energetikai rendszerváltozás szakmai történéseit, vitáit. Megörököltette a MET munkáját és küzdelmeit ebben a reményt keltő, nehéz és ellentmondásos időszakban. Ismertette a társaság szervezeti életét, állásfoglalásait. A folyóirat közölte a rendezvények legfontosabb előadásait, az rendszerváltozás energetikai alaptanulmányait. A jelen visszaemlékezés sok dokumentumát is e folyóirat számai őrizték meg.

Szakmai állásfoglalások. A régi rossz emlékű egyesületi határozatoknak még a látszatát is igyekeztünk elkerülni. Néhányan felvetették, hogy talán nem is szükséges állásfoglalások kiadása. Technikai jellegűnek tűnő, de lényeges kérdés, hogy egy demokratikusan működő szakmai társaságban hogyan kell kialakítani a közös véleményt, és ki jegyzi azt? **(19. kép)** A gyakorlati tapasztalatok és a témában lezajlott elnökségi vita eredménye a következőkben foglalható össze:

- Fontos, országos energetikai kérdésekben nemcsak szükséges, de kötelességünk is állásfoglalásunkat kialakítani és közzétenni. Az alapszabályunkban vállalt célkitűzéseinkből ez egyenesen következik.
- Az állásfoglalást a Társaság valamelyik tagozata, az Elnökség, vagy a Közgyűlés alakítja ki és hozza nyilvánosságra. A felelősséget az állásfoglalást kialakító szervezeti egység viseli. Célszerű, ha országos kérdésekben a Közgyűlés, illetve az Elnökség ad ki állásfoglalást, természetesen az illetékes tagozat előkészítése mellett.

A társaság ez irányú tevékenységét a kevés számú, de lényeges kérdésekben történő határozott szakmai állásfoglalások jellemezték. Bebizonyosodott, hogy társaságunk társadalmi szerepvállalásának, felelős véleménynyilvánításunknak fontos lehetősége és eszköze az állásfoglalások kiadása.

Járfás László. Az EGI jeles szakembere, osztályvezetője volt. Budapestre kerülésem után, 1969-ben kerültem vele szakmai, majd emberi barátságba; 25 évet küzdöttünk együtt. Barátom elkötelezett közösségi ember volt^v. Szakmaszeretete ötvöződött az országért, a hazáért vállalt felelősséggel és szolgálattal. Elkötelezett híve volt az újnak, a haza javára valónak. A szakmai, a mérnöki munkának az ország, a nemzet javát kell szolgálnia — vallotta. Nem csak vallotta, tett is érte! Szakmai, társadalmi munkáját csaknem húsz éven át az ETE Hőszolgáltatási Szakosztályban végezte. Részt vállalt a Mérnöki Kamara Energetikai Tagozatának megalakításában. A rendszerváltozás után, 1991-ben egyik kezdeményező, alapító tagja volt a Magyar Energetikai Társaságnak. Közösségi munkája itt teljesedett ki. A társaság ügyvezető elnökeként 1995 végéig dolgozott fáradhatatlanul a magyar energetikáért. Ő volt a társaság egyik tartóoszlopa: a társaság minden megnyilvánulásában — rendezvényeiben, folyóiratában — az ő munkája tükröződik. Méltán kapta a társaság fennállásának 5 éves évfordulóján a MET által alapított Magyar Energetikáért Emlékérem első példányát, **(20. kép)** amelyet már sajnos, nem tudott személyesen átvenni. Járfás László puritán egyszerűségű, igazságszerető, és -kereső, pontos és precíz, igaz ember volt. Nem alkudott meg a féligazságokkal, pongyolaságokkal, pontatlanságokkal. Ő volt maga a tisztesség és a megbízhatóság, a következetesség és a hűség, akire mindig, minden körülmények között lehetett számítani. A vállalt ügyekkel mindig azonosult, önfeláldozással szolgált azokat. A

felajánlott tiszteletdíjat szigorúan utasította vissza: mondván, hogy ő a társaságban végzett munkáért nem fogad el díjazást.

A civil szakmai szervezet. Zászlóbontásunkkor még viszonylag kevesen csatlakoztak, később létszámunk 300 fő körül stabilizálódott. Ennek több oka volt:

- A reálértelmiség jelentős része nem vállalta a változásokat, különösen, ha azokban személyes felelősségvállalással kellett részt vennie. Nagy visszahúzó erőt jelentett a meglévő, most már úgymond csak „szakmainak” tekinthető régi egyesület, az ETE.
- Nem jelentett semmiféle egzisztenciális előnyt az új szervezetben való részvétel; ugyanakkor a szakmai információáramlás szabaddá vált és felgyorsult; a külföldi kapcsolatok lehetősége megnyílt, amelyekhez korábban részben csak az egyesületeken keresztül lehetett hozzájutni.

Akik csatlakoztak, az energetika sok kiválósága, azok jelentős része jól érezte magát társaságunkban, mivel kitűzött céljainknak megfelelően dolgoztunk. Jó közérzettel, valóban "jó társaságban" voltunk együtt.

- Társaságunk nem szolgálta ki az aktuálpolitikát, a szakmailag helyesnek tartott megoldás, illetve vélemény társaságunkban szabadon képviselhető volt.
- Társaságunk nem fonódott össze a vállalati/politikai élettel, társaságunkban független szakmai élet és vezetés valósult meg.
- Az egyéni előnyszerzés nem játszott szerepet a tagság vállalásánál, nálunk a valódi közösségi, szakmai érdekek kerültek előtérbe.
- Végül a mi társaságunk teljesen önkéntesen és demokratikusan működött.

A fellazítás első jelei, a privatizáció kezdete. Egyesek, a sikereinket nem jó szemmel nézők, kezdettől fogva igyekeztek politikai indíttatásúnak feltüntetni új utunkat, pedig csak az új, demokratikus lehetőséggel éltünk. Eredményeink láttán a „párhuzamosság” megszüntetésére, a soha nem volt "egységre" hivatkozva, együttműködés címén szerettek volna vissza-integrálni bennünket, különösen az 1994. évi politikai visszarendeződéshez közeledve. Nem tudtuk mindenben érvényesíteni szakmai tudásunkat és meggyőződésünket, de sohasem engedtünk az aktuális napi politikai kísértéseknek.

Az első években, kb. 1994-ig úgy látszott, hogy a kormányzat, legalább részben, azt az energiapolitikát valósítja meg, amit mi is képviseltünk. Az energia privatizációt még az állami majoritás mellett tartalmazta az 1993-ban a parlamenti pártok konszenzusával elfogadott "Magyar Energiapolitika". Az 1994. évi kormányváltással azonban a liberális gazdaságpolitika végleg felerősödött. Az 1995. évi energiaprivatizációval új korszak kezdődött a MET életében, amelyről a Magyar Villamos Műveknél végzett tevékenységemről szóló számadás után szólok.

A MAGYAR ENERGETIKAI TÁRSASÁG 1995 - 1999

A MET második korszaka

A MET második korszaka az 1995. évi energiaprivatizációval kezdődött. Az MVM Rt.-ből való eltávolításom után számomra a MET maradt az egyetlen szakmai szervezet, ahol folytatni lehetett a nemzeti energiapolitikáért a küzdelmet, ami csakhamar „kétfrontossá” vált, mivel megjelent a szervezett belső bomlasztás is. Az 1994. évi visszarendeződés és az energia privatizáció után csakhamar kiderült, hogy az időközben jelentősen megnövekedett létszámú tagságnak jelentős része nem képviseli meggyőződésből az alapításkori célokat. Kiderült, hogy még az alapítók közül is többen, elsősorban érvényesülési célból csatlakoztak, a későbbi csatlakozók többsége pedig számításból, gyakran ETE tagságát is fenntartva (a politikában máig is érvényesülő, az egyenes állásfoglalást elmaszatoló áldemokratikus, hamis egységet színlelő „kettős tagság” intézménye mögé bújva). Persze szép számmal voltak tudatosan, bomlasztási céllal beépülők is. Pedig a belépés formailag nem volt könnyű, két alapító tag ajánlása kellett. Jellemző példa, hogy Lengyel Gyula az MVMT leváltott vezérigazgató-helyettese is már korán a társulat tagjává válhatott. Az egyik ajánló tudomásom szerint az a Halzl József volt, aki Lengyel Gyulát 1992-ben leváltotta, aki aztán Halzl Józsefet 1995-ben „vissza-leváltotta”. A vezetőségben azonban 1999-ig még többségben voltak az alapításkori célokért a megváltozott viszonyok között is töretlenül küzdők. Ez adta a szilárd szakmai/szervezeti hátteret.

Harc a privatizáció ellen. Az energiaprivatizációs törekvések készítették társaságunkat arra, hogy ebben a témában 1995. november 25-én közgyűlési *állásfoglalást* [49*] tegyen közzé. A szakmai felelősség ebben a kérdésben szükségszerűen általános, az országért érzett felelősséggént jelent meg. Ez volt a nyitánya annak a nemzeti energetikáért folytatott, antiliberális küzdelemnek, amelyet a MET második korszakában, 1995-1999 között folytattunk. Új elem volt az is, hogy egy szakmai szervezet országos „szakmapolitikai” ügyben a „társadalmi nyilvánosság” elé lépett. Csakhamar rájöttünk, hogy a szakmai nyilvánosság nem elég, ilyen alapkérdésekben felelősségünk a társadalmi nyilvánosság vállalása. Ezzel kezdődött a MET „politizálása”, ami később a vezetőség elleni támadások „elvi” alapját képezte. Ezek az állásfoglalások természetesen annyiban politizálásnak minősülnek, ha ellenzik az éppen aktuális kormányzati privatizációs politikát. (Vajon a privatizációs politikát támogató egyesületek akkor nem politizálnak?) Az első, alapvető állásfoglalást a közgyűlés nagy többséggel támogatta, de már voltak ellenzők, azok, akik egy éven belül szembefordultak az elnökség nemzetnek elkötelezett irányvonalával, s kezdeményezői, segítői és végrehajtói voltak a MET irányvonala megváltoztatásának. Az első állásfoglalást később több követte, amelyek a [49*] mellékletben szintén olvashatók. A további állásfoglalásokat a MET választmánya jegyezte, ahol az alapításkori szellem 1999-ig érvényesült.

Az ötödik szempont. Miért is kell az energiaipart privatizálni? Érdemes idézni egy korabeli, a privatizáció szükségessége melletti érvelést. Az egyik sokatmondó gyöngyszem, már csak írójának személye miatt is, Bakay Árpád államtitkár, majd MVM Rt. elnök titkárának ifj. Jászay Tamásnak a cikke [50*]. (Azt is érdemes figyelembe venni, hogy ő már az utánunk következő generációhoz tartozik.) Ebben üdvözli, hogy az 1994-ben (!), — vagyis Bakay Árpád ÁPV Rt. és MVM Rt. elnöksége

idején — elfogadott törvényekkel az „*iparág privatizációja kézzel fogható közelségbe került.*” A szokványos érvelés mellett a cikkben megjelenik az ötödik szempont: „*De a privatizáció jelentené azt is, hogy az említett stratégiai befektetőknek — amelyek már csak méreteiknél fogva országuk politikai életét is meghatározó módon tudják befolyásolni — alapvető gazdasági érdekük lenne befektetésük biztonsága, ezáltal a magyarországi gazdasági, politikai és védelmi helyzet mielőbbi mindenki számára megnyugtató stabilizálása.*”

Munkamódszer. „Munkanélkülként” minden erőmmel a privatizáció ellen igyekeztem küzdeni. Ehhez „szakmai-szervezeti” keretet a MET, „politikai” keretet a KDNP nyújtott. Ez utóbbiról külön fejezetben számolok be. Az energiapolitikával, privatizációval kapcsolatos kérdéseket először energiapolitikai tanulmányok formájában dolgoztam fel, s folyóiratunkban, a Magyar Energetikában jelentettem meg. Igyekeztem minden lényeges kérdésben (erőműépítés, energiaárak, tulajdonviszonyok, távhő, stb) szakmai álláspontot kidolgozni. A komplexebb témák vizsgálatára munkabizottságokat hoztam létre. Az így kialakított álláspontot különböző szakmai rendezvényeken adtam/adtuk elő, törekedve arra, hogy azokon minél több nem MET tag is kifejtthesse véleményét. Minden rendezvényen felszólaltunk, ahová meghívtak bennünket. Igyekeztem a formális, demokratikus kereteket tartalommal megtölteni. Társulatunkkal, küzdelmünkkel szimpatizáló újságírók közreműködésével kezdtük kiépíteni média kapcsolatainkat^{vi}. Tanulgattam, hogyan kell megfogalmazni szakmai igazságainkat a közbeszédben. Tevékenységünkre egyre szélesebb körben figyeltek fel; az MVM Rt. vezetőjeként bizonyos ismertségem volt a médiában, KDNP-s szerepléseim is segítettek, a MET-ben végzett tevékenységem ezt tovább növelte. Egyre több, hazáját szerető értelmiséggel kerültem kapcsolatba.

Energiapolitikai tanulmányok. Ebben az időszakban a következő fontosabb tanulmányokat dolgoztam ki:

- A magyar villamosenergia-ipar magánosítása [51] — 1995. február
- Még megmenthető a magyar villamosenergia-ipar [52] — 1996. október
- A villanyár és a privatizáció összefüggései [53] — 1997. február
- A privatizáció és az erőműépítés (Ki épít itt erőművet?) [54] — 1997. február
- A privatizáció következményei és a helyreállítás irányai a villamosenergia-iparban [55] — 1997. augusztus
- Az EU-csatlakozás és a villamosenergia-ipar privatizációja [56] — 1997. december
- A távfűtés válsága és a megoldás irányai [57] — 1998. január
- Gondolatok a magyar energiapolitikáról [58*] — 1998. december

Ezekben a tanulmányokban az adott időszak aktuális energiapolitikai kérdéseiből kiindulva elemeztem a helyzetet, s igyekeztem szakmailag megalapozott javaslatot tenni a megoldásra, a javításra. Ezekben az alapcikkekben vannak a gyökerei a nemzeti energiapolitikáról később kialakított eszmerendszernek. S ezeken alapulnak azok, a szakmai és társadalmi nyilvánosságban elhangzott beszédek, cikkek, interjúk, amelyek közül az [59] mellékletben most egy olyat mutatok be, amely egy áramszolgáltató embléma változtatása kapcsán identitás-váltási összefüggésre mutat példát. Különösen becses számomra, hogy Lévai professzor a magyar energiapolitika eszmetörténeti vázlatáról írt megállapításaimmal [58*] egyetértett és

megegerősítette azokat [60*]. Lévai professzor hozzászólásából kiemelem azt a részletet, amely a későbbi történések megértéséhez is „elvi” támpontot nyújthat: „*A cikkben érintett kétféle (nemzeti, ill. individuális) alapon álló álláspont valóban kimutatható volt; korábbi nyilatkozataimban egyértelművé tettem, hogy azokkal a volt tanítványaimmal értek egyet, akik a ténylegesen végrehajtott, kiárusítást eredményező privatizációt elhibázottnak tartják. A cikkben említett másik iskola tanítványai közül többen sajnos erről másképpen vélekednek és cselekednek.*”

Energiapolitikai Bizottság. 1996. november 21-én kezdeményezésemre megalakult a MET *Energiapolitikai Bizottsága*. A Bizottság feladatának tekintette a nemzeti energiapolitika alapjainak lefektetését, az erről készített *Az energiapolitika alapjai* c. tanulmányt [61] 1997-ben hoztuk nyilvánosságra. Ez volt az első kísérlet a közösségi („konzervatív”) és a liberális energiapolitika különbözőségének elméleti feltárására, s ezen a bázison a nemzeti energiapolitika alapjainak megfogalmazására.

Szakmai nyilvánosság. A társaság 1996 májusában Dobogókőn tartotta *Erőmű Fórum '96* nagyrendezvényét. A pódiumvitán elhangzott hozzászólásom a mellékletben [62*] olvasható. 1996-97-ben sorra szerveztük a társulat fórumait, amelyeken az energiapolitika aktuális kérdéseit, elsősorban a privatizációt tűztük napirendre. Ezek a fórumok a privatizáció elleni minél szélesebb körű szakmai fellépést szorgalmazták. Az *Energiapolitika és a villamosenergia-ipar privatizációja c. fórumon* (1996. október 18.) elhangzott előadásom tömörített változatát és a fórum vitavezetője (Petz Ernő) tíz pontos összefoglalóját a [63] melléklet tartalmazza. A *privatizáció ára a villamosenergia-iparban c. szakmai fórumot* (1997. március 5.) a Matolcsy György által vezetett Privatizációs Kutatóintézetrel közösen rendeztük. A vitaindító előadások tartalmi kivonatát a melléklet [64] tartalmazza, amely hivatkozik Matolcsy korábbi előadására [65] is. A *magyar villamosenergia-ipar az EU-csatlakozás előtt c. szakmai fórumon*, (1997. október 31.) Lévai professzor is részt vett. Az előadások ismertetését [66*] követően az ő hozzászólását közlöm [67*]. Az *energiapolitika alapjai c. szakmai fórum*, (1997. december 12.) anyagát rövidítve a melléklet [68] foglalja össze. A *magyar energiapolitika és a szénbányászat c. fórumot* az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesülettel közösen 1998. április 18-án tartottuk [69*], itt elhangzott előadásomat a [70] melléklet tartalmazza.

A MET-el ellentétben 1996. és 1999. között az ETE sorozatban szervezte azokat a "szakmai rendezvényeket", amelyeknek célja minden esetben az aktuális privatizációs (gazdaság)politikai döntések alátámasztása volt. Ezekre a tanácskozásokra hivatkozott több alkalommal az ÁPV Rt. és maga a privatizációs miniszter is. Ennek egy tipikus példája volt az 1997. áprilisában az ETE által szervezett „*A magyar villamosenergia-rendszer termelői és szállítói oldalának fejlesztése*” c. nagy sajtójelenléttel megrendezett konferencia, amelyen Fazakas Szabolcs miniszter és Kocsis István az ÁPV Rt. vezérigazgatója is megjelent, s amelyre a MET-et is meghívták. Az itt elmondott hozzászólásomat a melléklet [71*] tartalmazza. 1998. március 27-én meghívásra részt vettem a *Tennivalóink az ország villamos energia ellátása terén* c. ETE tanulmány vitáján; a tanulmányról alkotott véleményemről a *Napi Magyarország* újság készített velem interjút [72*].

A társadalmi nyilvánosság. Már az Energiapolitikai Bizottság első anyagában megjelent „*az energiagazdaság területén jelentkező társadalmi konfliktusok demokratikus érdekegyeztetések útján*” való kezelésének, a független energetikai

érdekvédelmi szervezet működtetésének szükségessége. Mindez társadalmi nyilvánosság nélkül elképzelhetetlen. Ezért annak létrehozását fontos feladatunknak tekintettük; alapszabályunkban is célként szerepelt az „energetikai kérdésekre érzékeny közvélemény kialakításának elősegítése.”

Különösen élesen vetődött fel ez a kérdés, amikor Homola Viktor 1996-ban kifejtette, hogy társaságunk tartsa távol magát a politikától és csak „tisztán szakmai” kérdésekkel foglalkozzon. Erre a felvetésre reagálva írtam meg *Energiaprivatizáció és a mérnökök társadalmi felelőssége* c. cikkemet [73*], amelyben azokat az alapelveket fejtettem ki, amelyek a mai napig iránymutatók számomra. Később még szó lesz róla, hogy ezekhez az alapelvekhez való viszony alapvetően minősíti a társadalmi szakmai szervezeteket.

Újból Lévai professzorral. A MET-beli első belső támadások után, 1996 decemberében, Csom Gyula keresett meg telefonon, azzal, hogy Lévai professzor szeretne beszélni velem. Akkor én lábtörés miatt mozgásképtelen voltam, de azonnal felhívtam és 1997 elején meglátogattam. Ezt megelőzően, az MVM Rt.-ből való eltávolításom után, még 1994 végén, egy konferencián, futólag beszélgettünk, s akkor ő jóhiszeműen, az általam túlzottan gyorsan végrehajtott iparági változásoknak tulajdonította eltávolításomat. Most kiderült, hogy a tőle telhető módon, azóta is figyelte megnyilvánulásaimat, a MET küzdelmét. Megkezdte saját harcát is az ETE-vel; a privatizáció elleni tiltakozásul már elküldte (1996. november 28-án) az ETE-be a tiszteletbeli elnökségről lemondó levelét. „*Marci, mindenben igazatok van, én is így látom, veletek vagyok, amiben még tudok, segítek.*” — mondta. Megrendítő, felejthetetlen, megerősítő és elkötelező pillanat volt.

Végleg tudatosult bennem életem hátra lévő részének értelme, a nemzeti energetika, benne nagyra becsült professzorom szellemi örökségének védelme. Új korszak kezdődött kapcsolatunkban, amelybe Petz Ernő barátom is bekapcsolódott. Ettől kezdve rendszeresen meglátogattuk, mindenről igyekeztünk tájékoztatni, ő pedig tanácsaival segített bennünket, s minden lépését, alapítvány-tevéését, végakarátának technikai kérdéseit velünk egyeztette. Utolsó könyvét^{vii}, a BNV-ről szólót, Petz Ernő közreműködésével készítette elő kiadásra. A legfontosabb azonban az volt, hogy velünk van, hiszen ebben a szakmában — Petz Ernő szép szavai szerint „*ő volt az igazodási pont*”. Szinte fiaivá fogadott bennünket. Életének ebben a végső szakaszában a húga, Lévai Klára gondozta. Minden találkozásunk élmény volt a Professzor úrral; ez az új együttműködés haláláig folytatódott. Mint később kiderült, találkozásainkat, beszélgetéseink lényegét naplójában rögzítette. Az 1998. május 6-i bejegyzés így kezdődik: „*V.6-án nálam P.E. + Jár. Marci (1/2 5 – 1/2 9-ig.)*”

A MET 1998. december 10-én tartotta VII. Közgyűlését. A Közgyűlés előtt a délelőtti folyamán szakmai és ünnepi programra került sor. Ennek keretében Rádonyi László ügyvezető elnök *"Nemzetközi energetikai tendenciák"* címmel tartott szakmai előadást. Ezt követően Lévai András professzor 90. születésnapja tiszteletére Petz Ernő, a MET elnöke *"Dr. Lévai András akadémikus szerepe a magyar energetikában"* című előadásában méltatta az ünnepelt szakmai életútját. A program ünnepi percekkel folytatódott. Az Erkel Vonósnyégyes lélekemelő muzsikájával köszöntötte Lévai professzort. Petz Ernő elnök ezt követően átadta a Magyar Energetikáért kitüntetést, amelyet az Elnökség javaslatára a MET Választmánya ítelt az ünnepeltnek. Az emlékülésen Lévai professzor beszédet mondott^{viii}. **(39. kép.)**

Nem sikerült az erőműves és a távhős szakmaegységének helyreállítása. 1998-ban két nappal a választások előtt, pont azon a napon, amikor Lévai professzor naplója szerint nála jártunk, levelet [74*] írtam a távfűtési szakma vezetőinek: (Garbai László, Uhri László, Vas József), akikkel korábban két évtizedig együtt dolgoztunk. Az „Erőmű-centrikusság a távhős szakmában.” c. fejezetben korábban beszámoltam arról, hogy a rendszerváltozás után, a tulajdonviszonyok kedvezőtlen alakulása folytán tovább mélyült a megosztottság a „távhős” és az „erőműves” szakma között. Ez különösen az 1994. évi politikai visszarendeződés után vált érezhetővé, a „távhősök” egzisztenciális okokból a szociál-liberális kormányzathoz kötődtek, a MET „ellenzéki politikájától” gyakorlatilag elhatárolódtak. Ez a felszínen, formálisan, úgy jelent meg, hogy nehezményezték a távhő szakmai kérdéseiben a MET vélemény nyilvánítását, úgy viselkedtek mintha a hozzáértés az ő monopóliumuk lenne. A már említett 1998 januárjában megjelent tanulmányomban [57] szakmai kísérletet tettem az egység létrehozására. A cikk bevezetőjében ezeket írtam: *„A rendszerváltozás után 7-8 évvel sem csökkennek, inkább mélyülnek a távfűtés problémái és ellentmondásai. A távhő válságban van.”* Ez a cikk *„a válságmegoldás irányainak felvázolására tesz kísérletet, figyelemmel a távfűtés társadalmi-politikai összefüggéseire is. Szakmai elkötelezettségem és tapasztalataim a villamos- és a távhő-energetikához kötnek, ezért kötelességemnek tartom elősegíteni e testvérszakmák között és azokon belül is szükséges egyetértés munkálását. E szándék vezetett ennek a cikknek a megírásakor.”* A távhősök azonban a MET-ben ezután is külön úton jártak, ezáltal szükségszerűen a MET vezetése elleni támadások támogatóivá váltak. Szükségese nek tartottam, hogy tiszta vizet öntsek a pohárba. Ezért írtam a levelet.

A FIDESZ és a MET

FIDESZ program. A szakmai és a társadalmi nyilvánosságban végzett munkám eredményeként kerültem kapcsolatba Matolcsy Györggyel, a Privatizációs Kutatóintézet vezetőjével. Mint beszámoltam róla, részt vett fórumainkon, privatizáció ellenes írásainkkal többször szerepeltünk közösen a médiában^{ix}. Felkért, egy átfogó energiapolitikai tanulmány elkészítésére, amit Kacsó András, Petz Ernő és Subai József kollégáimmal együtt dolgoztunk ki. A tanulmányt Matolcsy intézete 1998 januárjában a „Gazdaság 2000” kutatási program keretében adta ki. **(40. kép)** A tanulmány legfontosabb megállapításait a Magyar Energetikában [75] tettük közzé. Egyértelmű volt, hogy a FIDESZ választási győzelme esetén Matolcsy kormányzati tényező lesz, s ez a tanulmány képezi a FIDESZ energetikai programját. Úgy tűnt, hogy lehet az energetikában is irányt váltani, a nemzeti érdekeknek megfelelően politizálni. Fontos ígéretek hangzottak el, amelyek közül a lényegesebbeket — dokumentumokra hivatkozva — a következőkben ismertetem.

Nemzeti konszenzuson alapuló energiapolitika, állami szerepvállalással:

- *„A magyar gazdaság átmeneti viszonyai között fokozottan szükség van az állam szerepvállalására”.*
- *„Az átalakulás terheit nem lehet kizárólag a lakosságra hárítani. Csak nemzeti konszenzuson alapuló átgondolt energiapolitika szolgálhatja az ország lakosságának érdekeit”^x.*
- *„Az állam a fogyasztó és a közjó érdekében vállal szerepet az energetikai folyamatok szabályozásában és ellenőrzésében”^{xi}.*

- *"Az uniós csatlakozási tárgyalások célja ma már az, hogy gazdasági érdekeink érvényesítése kerüljön középpontba"^{xii}.*
- *A Kormány "kidolgozza a hazai érdekeknek és az európai uniós csatlakozásnak legjobban megfelelő modellt a villamosenergia- és földgázellátásban."*
- *"A kormány felülvizsgálja az energetika intézményrendszerét. Lépéseket tesz a Magyar Energia Hivatal ellenőrzési függetlenségének növelésére, szervezetének megerősítésére. A Gazdasági Minisztériumban hatékony szervezetet hoz létre, az energiapolitika formálására"^{xiii}.*

A privatizáció leállítása, nemzeti villamos társaság létrehozása:

- *"Leállítjuk az energiaszektor privatizációját, annak érdekében, hogy a stratégiai energetikai cégek nemzeti tulajdonban maradhassanak: az MVM, a Paksi Atomerőmű és az OVIT. Nemzeti Villamos Társaságot hozunk létre"^{xiv}.*

A közüzemi díjak emelésének korlátozása, a fogyasztók kiszolgáltatottságának felszámolása:

- *"A rossz privatizációs döntések árát az indokolatlanul magas energiaárak formájában a polgárokkal fizettetik meg". „Fel kell számolnunk a fogyasztók kiszolgáltatottságát.”^{xv}*
- *"A közüzemi díjak emelkedésének korlátozása érdekében szigorú árképzési szabályokat dolgozunk ki és kérünk számon a szolgáltatókon. Elindítjuk az energiaszektorban az árképzés és árszabályozás felülvizsgálatát"^{xvi}.*
- *"A villamosenergia-szolgáltatást közszolgáltatásnak tekintjük, amelyre minden magyar állampolgár jogosult"^{xvii}.*

FIDESZ-kormány Matolcsy György nélkül. Az 1998. májusi választások második fordulójában vasárnapi napon győzött a FIDESZ, hétfőn délelőtt Matolcsy telefonon felkért, hogy készítsek javaslatot azokról, akiket helyzetbe kell hozni az energetikában. Még a Polgári Szövetségről szóló „Berlin Éttermi beszélgetések” során javasoltam Orbán Viktornek, hogy kormányváltás esetén az alkalmas emberek helyzetbe hozása mellett meg kell akadályozni, hogy az alkalmatlanok helyzetbe kerüljenek. Ezzel Ő egyetértett. Erre emlékezve állítottam össze a listát **[76*]** a FIDESZ energetikai programját kidolgozó kollégákkal konzultálva, s azt, egy kivétellel ma is jónak tartom. A javaslat összeállításánál az általam nem ismert szénhidrogén-iparban mások véleményére támaszkodtam: Szabó Györgyöt akkor még nem, azóta kiváló (szak)embernek ismertem meg, tévedésemért ezúton is megkövetem, amint azt már szóban korábban megtettem. Ez a személyesen Orbán Viktornek szánt bizalmas dokumentum pár nap múlva az ellenlábasok kezébe került.

Csütörtöki napon Orbán villámlátogatást tett Németországban Kohl kancellárnál, este a TV híradóból értesültem, hogy nem Matolcsy, hanem Chikán Attila lesz a gazdasági miniszter. Mivel magamnak a listában az MVM Rt. Igazgatóság elnöki tisztét szántam, fontosnak tartottam, s ezért júliusban még elkészítettem a villamosenergia-ipar és az MVM Rt. helyzetének elemzését és az elvégzendő feladatokat tartalmazó rövid tanulmányomat **[77]**, ami nem hasznosulhatott, mert a korábbi szoros szakmai kapcsolat Matolcsy Györggyel és a FIDESZ-szel megszakadt. A FIDESZ energiapolitikája egyértelműen liberális irányt vett. Elvileg még volt lehetőségem politikai síkon küzdeni, s amit lehetett, meg is tettem. Számonkértem a politika megváltozását, de itt is elszigetelődtem. A FIDESZ-hez

helyezkedő KDNP-MKDSZ-es párttársaim, akik egymással versenyezve váltak „megélhetési politikussá”, szembefordultak velem. A fent említett listámat emlegetve agitáltak, nehogy szerepet kapjak, mert akkor „vér fog folyni”. Erről azonban már a pártkarrierem kapcsán számolok be. A lista útját Matolcsy feljegyzése [78*] mutatja be. (Az ebben említett, korrektnek tartott elemzést [77] fentebb már említettem.) A feljegyzésben szereplő magatartási lehetőségek közül leginkább a középsőt alkalmaztam. Szentendrei kertembe persze kijártam, de nem vártam, hanem elemzéseimet, javaslataimat — mint arról később beszámolok — Bogár Lászlón keresztül juttattam el a kormányhoz; a nyilvánosságban sohasem a FIDESZ-t, hanem javító szándékkal, az energiapolitikáját bíráltam. Természetemet ismerve, nem volt könnyű feladat, de hát a hazáért ezt is meg kellett tenni. Persze ettől még a helyükön maradt és az alkalmatlan új vezetők az „új kormányt orránál fogva” vezették. Persze nemcsak ők. 1998 Karácsonyán írtam 1998-as remények c. versem [79*].

FIDESZ energiapolitika. A kormány energetikai döntéseiben nem teljesültek a meghirdetett programok. Nem történt meg az energiaprivatizáció felülvizsgálata^{xviii}. Az állam egyre kisebb szerepet vállalt az energetika alakításában, sőt szinte látványosan kivonul abból. Folytatták az energiaszektor további privatizációjának előkészítését, ennek tekinthető a privatizációs törvény 1999. decemberi módosítása^{xix}, amely a MOL Rt.-ben most már a 25 %-os állami tulajdonhányadot is megszünteti, s csak egy db „aranyrészvényt” tart fenn. Felvetődött az MVM Rt. „szétszedése” (előbb a teherelosztó, majd az átviteli hálózat leválasztása), és tartós állami tulajdonrésze (50 % + 1 szavazat) feletti hányadának stratégiai befektetőknek való privatizálása^{xxxi}. A villany árának emelése folytatódott. Mivel az új villamos tarifa az eddigi három fogyasztási tömböt, vagyis a „szociális tarifát” megszüntette, ennek következtében az évenként 600 kWh-nál kevesebbet fogyasztók, vagyis a legszegényebbek villanyszámlája különösen nagymértékben emelkedett. A gázlobby nagy nyomást gyakorolt a kormányra az átlagár alapú helyett az importalapú, ún. „világpiaci gázár” bevezetésére, ami az új gáztörvényben realizálódott. Nem történtek lépések az erőműrendszer fejlesztésére. A Gazdasági Minisztérium szerint új erőművi kapacitásokra nincsen szüksége az országnak.^{xxii} A nyugati energiarendszerekhez való szorosabb kapcsolódás pótolja az erőműépítést^{xxiii}, s inkább az áramimportra kell hagyatkozni. A pécsi és borsodi szén-erőművek fejlesztésének elmaradása, illetve helyettük földgáztüzelésű erőművek létesítése^{xxiv} olyan folyamatot indított el, illetve erősített, amely a földgáz magas részarányát tovább növelte a magyar energiagazdaságban^{xxv}.

A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) tanulmánya. A GVH elnökhelyettese 1998 májusában küldte meg számomra az Országgyűlés Gazdasági Bizottságának felkérésére készített, „a villamos energia aktuális versenypolitikai kérdéseiről” szóló tanulmányukat véleményezésre. Észrevételeimet cikk formájában [80*] állítottam össze, s javasoltam a tanulmány és észrevételeim együttes megjelentetését az energetikai sajtóban. E dolgozatban az elméleti jellegű versenyhivatali tanulmányt észrevételezve szükségesnek tartottam a kérdéskört a tényleges nemzetközi és hazai villamos piaci viszonyokba illeszteni, majd álláspontomat ennek figyelembevételével kialakítani. Ez a tanulmány képezte a továbbiakban antiliberális küzdelmem elvi alapját, mivel senki nem tudta cáfolni, s az események — sajnálatosan — pontosan igazolták azt.

Az energetika üzleti modellje. A kormány „energiapolitikája” szinte kizárólagosan a GVH említett tanulmányán, és külföldi nagyvállalatok^{xxvi} és szakértők^{xxvii} javaslatain alapult. Ezekre alapozva készült az 1999. február 26-i kormány előterjesztés, amelyet a MET Energiapolitikai Bizottsága véleményezett [81]. A villamosenergia-ipar szétverésének ideológiai alapja az előző kormányzati ciklusban a privatizáció volt, most az európai uniós csatlakozáshoz állítólag szükséges szélsőséges liberalizáció. A következményeket tekintve ez a politika sajnos folytatása volt a megelőző ciklusénak. A kormány az energiapolitikát a parlament szintjéről, formálisan is a kormánypolitika szintjére szállította le, a liberális energiapolitikai dokumentumot (üzleti modell) kormányhatározattal fogadták el^{xxviii}. Majd a villamosenergia-ipar teljes liberalizálását a Villamos Energia Törvény (VET)^{xxix} köntösében törvényesítették.

A FIDESZ-kormány tehát semmit nem valósított meg az általunk kidolgozott javaslatokból; senkit nem hozott helyzetbe azok közül, akiket mi javasoltunk; a régi káderek és megalkuvók kerültek pozíciókba. Az általam és a MET vezetése által hirdetett energia-szakpolitikát és — mint később látni fogjuk — az általam képviselt kereszténydemokrata politikát is látványosan mellőzték. A MET elleni támadásokban ezt a mellőzést is igyekeztek „érvként” felhasználni ellenünk.

Az ETE és a MET

Az ETE és a politika. Az ETE léte és túlélése, a privatizációhoz és a MET-hez való viszonyulása alapvetően jellemzi az energetikai reálértelmiség rendszerváltozásban játszott szerepét. A rendszerváltozás előtt az energetika „társadalmi tudományos” szervezete az ETE volt, amely az energetikus műszaki értelmiség szerveződésének egyetlen lehetőségét adta. Az 1960-as években az egyesületmozgósító és szervező erő volt a hazai energetikai intézményrendszer kiépítésében, a villamosenergia-rendszer, az ipari energiagazdálkodás és a szénhidrogénipar létrehozásában. Az 1970-es évektől kezdve azonban a mindenkori hivatalos energiapolitikával azonosulva nem lépett fel a szakértelem erejével a társadalomért, és ezzel a szakértelem általános hitelvesztése közepette a maga tekintélyét és létjogosultságát is aláásta. Azt már bemutattam, hogy az egyesület reformja hogyan bukott meg. Hogy miért, azt a privatizációhoz való viszony szemlélteti.

Az ETE vezetése — néhány kivételtől eltekintve — az energia iparágak politikai rendszerhez hű, azt kiszolgáló vezetőiből állt. A vezetők többsége számára, — a hatalom más szereplőjéhez hasonlóan — az egyesületi keret csak „társadalmi” háttérül szolgált. A szocializmus állami tulajdon talaján kibontakozó központosító ideológiája egybeesett az energia-iparágak szakmai alapú központi szervezési eszméjével. Ezek a vezetők azonban a látszat ellenére általában nem a szakmát, hanem elsősorban a hatalmat szolgálták. Az ETE túlélése is világosan mutatja a rendszerváltozás jellegzetességeit. Mind a rendszerváltozás előtti és az 1994. utáni hatalom, mind az új privát tulajdonosok szilárd szövetségest találtak a mindenkori, korábban a politikai, később az átmentett gazdasági hatalmat kiszolgáló egyesületben. Az egyesületi reform csakúgy, mint a létrejött új, most már valódi társadalmi szervezet, a MET, s annak nemzeti karaktere, privatizáció elleni fellépése veszélyeztette az átmenetileg megingott, elvesztett hatalmukat, ezért kellett a privatizáció támogatása mellett az azt ellenző társadalmi szervezet ellen is fellépni.

Az ETE vezetése — egy kivétellel^{xxx} — a rendszerváltozás után is a mindenkori hatalommal konform módon viselkedett, és látványosan feladta a nemzeti energiapolitika eszményét. Ez egyértelműen kitűnik az energiaprivatizációhoz és annak következményeihez való viszonyulásából. Az ETE 1995. október 10-én kelt állásfoglalása^{xxxi} a következőket tartalmazza: *"Az ETE napról-napra szembesül a villamosenergia-ipar, a gázszolgáltatás és a MOL Rt. megindult privatizációját érő kritikákkal, a folyamat lassítására illetve felfüggesztésére irányuló törekvésekkel. Egyesületünk, mérlegelve a kérdés összes aspektusát, leszögezi, hogy a vezetékes energiaszolgáltatás jövőjét, további fejlődését szem előtt tartva a mielőbbi, de egyben sikeres privatizációval szemben nem lát más alternatívát".* A BME egyetemi tanárainak állásfoglalására^{xxxii} reagálva később megismétlik, hogy az energiaiparban *„»a vagyonfelélési folyamatot« sürgősen meg kell állítani, és ebbe a stratégiai ágazatba friss vérkeringést kell juttatni, elsősorban szakmai befektetők által a privatizáció eredményeként biztosított tőkével".*^{xxxiii}

Lévai: „sehogy, nem szabad”. Szükségszerű volt, hogy a privatizáció kapcsán az ETE szembekerül a *„nemzeti energiapolitika atyjával”,* Lévai professzorral is. A *Lévai örökség és a magyar energetika* c. könyv^{xxxiv} Lévai professzor és az ETE c. fejezetében dokumentumokra alapozva, részletesen bemutattam, hogy a professzor mennyire ellenezte az ETE privatizációt támogató tevékenységét. Tiltakozásul mondott le az ETE tiszteletbeli elnöke címről, és ebben az ETE mesterkedései ellenére kitartott. Ez a dokumentumgyűjtemény Lévai professzor 1997. július 8-i nyilatkozatával zárul.

Az ETE fennállásának 50. évfordulójára emlékezve 1999. április 27-én Jubileumi Emlékülést tartott. Az emlékülés néhány dokumentuma, több szempontból is figyelmet érdemel. Az ülésre meghívták a MET elnökét, Petz Ernőt és Lévai professzort is. Petz Ernő nem ment el, de levelet küldött, Lévai professzor egészségi állapotára hivatkozva kimentette magát, de ugyancsak küldött levelet **[82*]**. Az ETE elnökének összefoglalóját, amelyből a lényeges részt a **[83*]** melléklet tartalmazza, Lévainak előre megküldték, így módja volt arra levelében reflektálni. Zettner Tamás elnök 1999. május 4-én terjedelmes levélben **[84*]** számolt be Lévai professzornak az emlékülésről. Ebből tudjuk, hogy Lévai levelét az emlékülésen felolvasták, Petzét nem, mert *„A szűkebb vezetés úgy döntött, hogy nem tárjuk a Jubileumi emlékülés nyilvánossága elé a MET elnökének levelét, azt megemlítem beszámolómban, hogy a MET hivatalosan nem vesz részt a Jubileumi Emlékülésen.”* Petznek az ETE „szellemiségét” számon kérő levelét az elnök tulajdonképpen Lévainak válaszolta meg, tanulságos végigolvasni.

Lévai talán utolsó levele más szempontból is tanulságos. Az ETE elnökének beszámolója néhány fontos kérdéscsoportot emelt ki *„az Egyesület jövőbeni feladataiból, különös tekintettel arra, hogy a privatizált magyar energia-piacon a piaci szereplők igényeit figyelembevéve (kiemelés tőlem)...milyen feladatokat vállalhatunk fel.”* (Lásd **[83*]** melléklet.) Erre írta a professzor: *„Szerintem az öt esetben felvetett „hogyan?” kérdésekre a válasz a »sehogy, nem szabad!« legyen.”*

A levelezésből az is kiderül, hogy professzorunk álláspontjának szilárd fenntartása mellett haláláig nem szűnt meg az egység, az összefogás mellett érvelni. Még nem tudhatta, hogy azok a MET-es kollégák, *„akik hosszabb-rövidebb időre elszakadtak Egyesületünkől, kapcsolatukat visszaállították és az alapszabályunk adta lehetőség*

szerint két egyesületben is tevékenykednek”, s akikkel a két egyesület „kapcsolatának rendezéséről” tárgyaltak az ETE vezetők, napokon belül kezdeményezik a MET rendkívüli közgyűlésének összehívását a társaság vezetésének leváltására. Ők ugyanis ezt tekintették a kapcsolatok rendezésének. Ennek részleteiről a következő fejezetben számolok be.

A MET meghasonlása

Az energiaprivatizáció politikai kérdés. A vezetőség elleni támadások sorozatát – mint már említettem — Homola Viktor nyitotta meg 1996-ban, amikor a Választmánynak írásban kifejtette, hogy az energiaprivatizáció politikai kérdés, ezért az abban való állásfoglalástól a társaságunk tartsa magát távol, s csak „*tisztán szakmai*” kérdésekkel foglalkozzon. Mivel ezt az álláspontot a Választmány nem fogadta el, lemondott a választmányi tagságáról. Ugyanebbe a sorozatba illeszkedik a Homola álláspontját támogató Jászay Tamás volt elnök lemondása is, bár azt hatáskörének csorbításával indokolta. Ettől kezdve napirenden volt látszólag a vezetőség, valójában a MET politikája elleni áskálódás.

Jászay Tamás. Fenti megjegyzésem is indokol egy kis kitérőt, amelyben röviden összefoglalom sokéves kapcsolatomat volt tanárommal. 1959-ben ő volt diplomatervem konzulense. Rajta keresztül kerültem beszélő kapcsolatba Heller professzorral, akit érdekelt a munkám, annál is inkább, mert az ő egyik találmányában szereplő eljárás optimalizálásával foglalkoztam. A feladat kidolgozásához szükségem volt egy széndioxid/nitrogén gázkeverék T-s és i-s diagramjának megszerkesztésére. Később megtudtam, hogy Jászay Tamás ennek módját, „*kedves tanítványára*” hivatkozva beépítette előadásaiba. 1968-ban ő kért fel az „Ipari Hőenergetika” szakmérnöki tanfolyamon a „Hőszolgáltatás” c. tantárgy előadására. Ez volt az első előadásom a Műegyetemen. A felkérés azért is nagyon jókor jött, mert éppen azelőtt váltottak le Berentén először, s ez a megtisztelő feladat, az egyetemi előadásokra való felutazás enyhítette kiszolgáltatottságomat. Budapesten is volt kapcsolatunk, hiszen Heller révén az EGI „vonzáskörzetéhez” tartozott, amellyel Forgó által én is szoros kapcsolatot tartottam. 1985-ben Forgó halála utáni szakosztályülésen ő javasolt elnöknek.

Nem vett aktívan részt az egyesületi munkában, de „Energia Világkonferenciás” tevékenysége és nemzetközi kapcsolatai révén elismert szaktekintély volt.^{xxxv} A MET alakulásakor ezért is javasoltam elnöknek. (Más alkalmas kollégák az energetikai cégek vezetőségében kaptak vezető beosztásokat, nem akartunk az ETE pozícióhalmozó, „kétsapkás” bűnébe esni.) 1992-ben javaslatomra a Budapesti Erőmű Rt. igazgatósági tagjává választottuk. A MET-nek reprezentatív elnöke volt, nem vett részt aktívan a munkában, nem vezette a társulatot. Ez, mint láttuk, különösen akkor vált nyilvánvalóvá, s nehezítette a munkát, amikor az energia privatizáció miatt kiéleződött a helyzet. Ezen a kockázatosra vált úton a nyílt kiállást egyre inkább nem vállalta. Ezért 1997 decemberében alapszabály módosítással jogilag is reprezentatív szerepkörbe helyeztük, s Petz Ernőt választottuk meg elnöknek. Ezt nem tudta elviselni, megsértődött és lemondott. Sajnos ezzel a lépésével, a helyzetből adódóan — szerintem nem tudatosan — a MET nemzeti elkötelezettségű vezetői elleni támadást segítette elő. Nem tudok róla, hogy személyesen fellépett volna ellenem, talán mindig is tudta, hogy mi járunk a jó úton.

Erre egy 2008.évi konferencián folytatott futó beszélgetésünkből is következtek, ahol azt mondta, hogy „*csak folytasd Marci, amit csinálsz.*”

Mindig kiváló előadó volt, ezért is volt nagy elismerés és biztatás számomra, amikor 1993-ban a siófoki Erőmű Fórumon tartott előadásom [22] után felsőfokon méltatta előadói teljesítményemet. Egyetlen „adósságát” tartom csak számon. 1994 szeptemberében nevezték ki egyetemi tanárnak, a jókívánságaimat megköszönő levelében ezt írta: „*Őszintén remélem, hogy módom lesz...mindannak a teljesítésére, amivel a szakmának és az ifjú mérnök nemzedéknek még tartozom.*” Sajnos azonban nem írta meg az(oka)t a könyve(ke)t, amelyekre a Heller-iskola továbbviteléhez szükség lett volna.

A dinoszauruszok elpusztultak. Az 1998. decemberi tisztújító közgyűlésen vált nyilvánvalóvá a szervezett fellépés a régi vezetőség leváltására. A szervezkedés mögött azok álltak, akik valamilyen okból feladták a nemzeti energiapolitika eszményét, s az energiaipar kiárusításának szolgálatába szegődtek. Ők igyekeztek fékezni, majd megakadályozni a MET privatizáció elleni fellépését, a nemzeti energiapolitika szorgalmazását. Ezt — Homola kivételével — nyíltan, szakmai vitában nem vállalták, hanem a nemzeti energiapolitikát képviselők elleni személyes támadásokkal leplezték. Tanulságos példája ennek ifj. Jászay Tamás özgyűlési felszólalása [85*]. Az ebben említett listát [76*] már korábban bemutattam. Erre az ülésre emlékezve írtam Karácsony estéjén „Barátok” c. versemet [86*].

A közgyűlésre visszatérve, jellemző volt, hogy azok léptek fel változtatási igényekkel, akik az érdemi munkában nem vettek részt. Először az elnöki posztot szerették volna megszerezni a közgyűlésen, ez azonban nem sikerült. Ügyvezető elnöknek azonban megválasztották Pálfalvi Györgyöt, aki korábban nem vett részt a társaság munkájában, csak 1997 decemberében lett a Választmány tagja. A Választmányban és az Elnökségben azonban nem sikerült többséget szerezniük. Az új ügyvezető elnök gyakorlatilag nem működte a szervezetet, az elnökség tevékenysége jelentősen megnehezedett. Majd az ügyvezető elnök, látva, hogy nem sikerül az irányvonal megváltoztatása, 1999.április 15-én, vezetési válságot imitálva lemondott. A Választmány április 28-án az elnököt bízta meg az ügyvezető elnöki feladatok ellátásával is a következő közgyűlésig. Az első puccskísérlet nem sikerült, megkezdődött a második megszervezése.

Rendkívüli közgyűlés kezdeményezése. Váncza József adta át június 9-én a rendkívüli közgyűlést kezdeményező aláírási ívet az elnöknek. Eszerint a rendkívüli közgyűlés célja alapszabály-módosítás és ügyvezető elnök megválasztása. Az aláírók névsora érdekes kortörténeti dokumentum. A kezdeményező íveket 46-an írták alá [87]; a MET alapítók listájával [11] összevetve megállapítható, hogy ebből 18 személy a MET alapító tagja volt. Az aláíró ívek egyértelműen utalnak a szervezkedés „bázis intézményeire” (EGI, MaTáSzSz).

Hogy az ötlet honnan eredhetett, arra támpontot nyújt a kezdeményezők frontembereinek személye, akik Zettner ETE elnök levele [84*] szerint április 27-én részt vettek az ETE Jubileumi Emlékülésén. Ők (Pálfalvi György, Halzl József, Garbai László, Ujhelyi Géza, Stróbl Alajos) azok, „*akik hosszabb-rövidebb időre elszakadtak Egyesületünkől, kapcsolatukat visszaállították és az alapszabályunk adta lehetőség szerint két egyesületben is tevékenykednek*”, s akikkel a két

egyesület kapcsolatának rendezéséről tárgyaltak az ETE vezetők. A hivatkozott levélből az is kiderül, hogy az ETE-sek tudták, miért mondott le Jászay Tamás, majd Pálfalvi György is a MET-ben betöltött tisztségéről.

Petz Ernő elnök június 24-én levelet küldött a MET tagságának [88]. Levelében elemzi a rendkívüli közgyűléshez vezető folyamatokat, majd leleplezi a kezdeményezők igazi céljait. A tagság egy csoportja *„előnyök reményében sajnos nem lépett fel a privatizációs folyamat ellen, s így szükségszerűen kerültek szembe a nemzeti elkötelezettségű társasági vezetéssel.”* Ők azok, akik kezdettől fogva előkészítői és támogatói voltak a privatizációnak, majd a privatizáció 1995. évi első hulláma után a privatizációt támogató ETE-vel való együttműködést, az ún. "kibékülést" szorgalmazták. Jellemző, hogy a rendkívüli közgyűlést kezdeményező aláírási ívek egyikén együtt látható az 1991-ben és 1994-ben egymást váltó (leváltó?) MVM Rt. vezérigazgatók, Halzl József és Lengyel Gyula aláírása. Petz Ernő levele ezzel a felhívással fejeződött be: *„Rajtunk múlik, hogy a MET betölti-e még lehetséges szerepét, vagy a rendszerváltozás más intézményeihez hasonlóan idő előtt szétesik. Ez az igazi tét! Erre a felelősségre hivatkozva hívlak a rendkívüli közgyűlésre. Felszólalásoddal (ha szükséges) és szavazatoddal támogasd ügyünket.”*

Az 1999. július 3-i Rendkívüli Közgyűlés. A fentiekből egyértelmű, hogy a rendkívüli közgyűlés igazi tétje a MET irányvonalának megváltoztatása volt. A közgyűlést *„kezdeményezők között nem ok nélkül szerepel Bakay Árpád, Halzl József, Dobozy György és ifj. Jászay Tamás urak, akik minden bizonnyal a szervezkedés háttérében álltak. Bakay Árpád, mint az ÁV Rt. és az MVM Rt. volt elnöke személyesen is súlyosan felelős a villamosenergia-ipar privatizációjának előkészítéséért, ami a külföldi tanácsadó cégek irányítása mellett sajnos már az Antall-kormány idején megtörtént, s a Horn-kormányzat agresszíven csak végrehajtotta. A MET vezetése viszont mindenkor következetesen kiállt a nyilvánosság előtt is a privatizáció elfogadhatatlan módjával szemben. Tehát a háttérben alapvetően elvi kérdésekről van szó.”* Ez az idézet Lévai András professzornak a MET elnökéhez intézett, 1999. július 1-jén kelt leveléből [89*] való, amelyet, kérésének megfelelően, a július 3-i közgyűlésen felolvastak. Halzl József a közgyűlésen, Lévai professzorral folytatott telefonbeszélgetésére hivatkozva kijelentette, hogy *„Lévait félretájékoztatták.”* Garbai László Halzl-t védte a professzor levelében szereplő *„támadással”* szemben, gyalázatosnak tartva azt. A közgyűlésnek Dobozy György is írt levelet [90*], amelyhez csak annyit tesz hozzá, hogy az *„EGI-ellenességem”* bizonyítéka feltehetően az EGI privatizációs bankettjén a városligeti Gundel Étteremben tett megjegyzésem^{xxxvi}, továbbá a pécsi zagyeltávolító rendszer miatti, EGI-vel szembeni kötbér igény védelmezése lehetett.

A közgyűlésen, mint már említettem, nem vettem részt, értesüléseim a jegyzőkönyvekből^{xxxvii} és néhány résztvevő beszámolójából származnak. A 370 meghívottból 76-an (20,5 %) jelentek meg. A kezdeményezőket támogatta Bakács István az MVM Rt. — FIDESZ-kormány által kinevezett — aktuális, immáron harmadik jelenlévő vezérigazgatója is; ő ajánlotta Ujhelyi Gézát is ügyvezető elnöknek, aki ugyan nem volt jelen, de írásban előre vállalta a jelölését. Homola is felszólalt Ujhelyi mellett. A szavazás második fordulójára 62-re apadt a kezdeti 76 fős létszám; a leadott 59 érvényes szavazatból 33-an (55,9 %) szavaztak Ujhelyire, 26-an ifj. Veszely Károlyra. Így lett Ujhelyi Géza a szavazásra jogosultak 8,9

százalékának szavazatával az ügyvezető elnök. A második puccs így sikerült. Az ürügyül szolgáló alapszabály módosítást nem tudták végrehajtani, leginkább azért, mert nem volt tárgyalható előterjesztés. A közgyűlést szeptember 15-ig felfüggesztették.

„Küzdj, ha a cél nemes, Hagyd, ha nem érdemes”.^{xxxviii} Petz Ernő elnök a „rendkívüli” közgyűlést követően, a társaság megmentése érdekében közös levelet írt **[91]** Bakay Árpád, Dobozi György, Garbai László, Halzl József és ifj. Jászay Tamás részére. Felkérte őket, hogy ha semmiképpen nem tudnak azonosulni a társaságnak az alapszabályon és a közgyűlési határozatokon nyugvó irányvonalával, akkor lépjenek ki a MET-ből és alakítsanak olyan szervezetet, amely nekik megfelel, vagy lépjenek vissza az ETE-be. Petz július 28-ig kérte a megszólítottak nyilatkozatát.

Mivel ezt nem tették meg, igazolva láttuk szándékaikat. Ezért július 29-én Petz Ernő elnökkel és Erdősi Pál Ellenőrző Bizottsági elnökkel közösen nyilatkozatot **[92*]** tettünk, s azt valamennyi MET tagnak megküldtük. Ebből a nyilatkozatból idézek:

„A rendszerváltozás más intézményeihez hasonlóan, sajnos a MET-ben is nyilvánvalóvá vált a bomlasztás, az a tudatosan szervezett akció, amelynek célja a MET irányvonalának megváltoztatása. Mivel ennek szervezői hivatali hatalmuknál fogva és azzal visszaélve, az ehhez szükséges többséget egyre inkább biztosítani tudják, ebben a szervezeti keretben megszűnt eredeti célkitűzéseink szolgálatának közösségi feltétele” „A rombolók akkor érnék el maradéktalanul céljaikat, ha nem tennénk nyilvánvalóvá azokat, és egy áldemokratikus játszmában asszisztálnánk az általuk szervezett folyamathoz. Ezt nem tesszük!” *„Ezért tagságunkat a mai nappal kilépéssel megszüntetjük”* „A MET-nek csak addig van létjogosultsága, amíg a nemzeti energetika megvalósításának társadalmi támogatását tudja szolgálni. Megállapítjuk, hogy a MET eddig betöltötte ezt a küldetését. Sajnos az erre irányuló további munkának a feltételei ebben a keretben megszűntek, ezért kell tevékenységünket a MET-ben befejezni. Büszkéek vagyunk arra, hogy a magyar energetika ügyét a MET-ben szolgálhattuk. Tevékenységünket, de a bomlasztókét is, a szakma-történelem fogja megítélni.” Kilépésünket 37-en követték. Itt az ideje, hogy Petz Ernő barátomról külön is szóljak.

Petz Ernő. Azért itt, mert a MET-ben, különösen az 1994 utáni korszakban mutatkozott meg legkarakteresebben rendszerváltó igyekezete. Az egyetemen találkoztunk, ő is Lévai tanítvány volt^{xxxix}. A szakmérnöki tanfolyamon kiváló előadásaiból ismertem meg a szabályozástechnika rejtelseit. Együtt vettünk részt az ETE reformküzdelseiben, s a MET megalakításában. Már korábban említettem, hogy mennyire támogatta MVM-es kinevezésemet. 1991-ben ő lett a Paksi Atomerőmű vezérigazgatója. Az MVM átalakításában is nagy segítségemre volt, többször találkoztunk Pesten, vagy Pakson elemezni a helyzetet. Nehéz időben vállalta a MET elnökséget, s becsülettel harcolt a végsőkéig. Idővel jó barátok is lettünk. A később megalakuló Energiapolitika 2000 Társulatnak is vezető személyisége lett.

A harmadik. A MET-ből való távozásomnak, a fentiekén túl, számomra volt egy szomorú személyes vonatkozása is. Harmadszor éltem át, hogy Halzl József ismét hűtlen lett „szövetségünkhöz”. Most már nem csak passzívan, de aktívan is, hiszen azokkal működött együtt, akik a MET privatizáció ellenes politikája miatt léptek fel ellenem is, és igyekeztek eltávolítani az általam kezdeményezett társulattól. Máig

nem tudtam megérteni, hogyan történhetett ez meg? Szomorú szívvel tudomásul vettem, hogy ezt a több évtizedes barátságot is véglegesen „veszteséglistámra” kellett helyeznem...

MET epilógus. Az új vezetés ellenségesen, kirekesztően viselkedett a MET volt vezetőivel. Jellemző példája ennek, hogy az október 28-i Erőmű Fórum programjából törölték Petz Ernő és az én előadásomat [93]. A Fórum nyitóelőadásában a társaság új elnöke a lezajlott változásokat a MET megújulásaként és megerősödéseként értékelte^{xi}, és az energetika üzleti modellje, ill. az „elengedhetetlen” piacnyitás mellett foglalt állást^{xli}. Érdemes emlékezni Bakay Árpád Zettner Tamáshoz 1991-ben írt, korábban említett levelére; ebben Bakay a MET megalakulását (ETE-ből való kiválásunkat) nevezte az ETE megújulásának, most Jászay Tamás a MET-ből való eltávolításunkat nevezi a MET megújulásának. Vagyis az ETE-ből való kiválásunk, majd a MET-ből történő kiszorításunk egyaránt „megújulást” eredményezett. Ezek voltak az energetikai szakmai szervezetek rendszerváltozás utáni „megújulásai”; közös jellemzőjük a tölem és az azonosan gondolkodóktól való megszabadulás. Ezek a „megújulások” segítették, egyengették az energiaprivatizáció és -liberalizáció útját.

Szinte hihetetlennek tűnik, hogy a MET nemzeti elkötelezettségű vezetésének a leváltása a FIDESZ kormány idején történt. Azt a szervezetet építették le, amelyik a FIDESZ energetikai programját készítette. Az ebben közreműködők közül Halzl József a FIDESZ kormány idején 1998 októberétől 2001-ig az MVM Rt. Igazgatóság tagja, Bakács István 1998-1999-ig az MVM vezérigazgatója, majd később, már az E.ON egyik vezetőjeként, az ETE elnöke lett^{xlii}, Garbai László 1999-ben az MVM Felügyelő Bizottságának elnöke lett. Bakay Árpád 1999-ben újból az MVM igazgatóság tagja lett, 2001-ben „példaértékű életútja elismeréseként” Köztársasági Érdemrend középkeresztje kitüntetéssel kapott Mádl Ferenc köztársasági elnöktől.

Az említettek nem szereztek érdemeket az MVM Rt. védelmében és helyreállításában, ezekben az években, 1999-2002 között volt az MVM mélyrepülése, sajáttőke-arányos nyeresége 6%-ról mínusz 7,5 %-ra csökkent. A „megújult” MET nem nyilvánított többet véleményt energiapolitikai kérdésekben, nem emelte fel szavát a privatizáció és liberalizáció ellen. A MET és az ETE formálisan ugyan külön egyesület maradt, de a „szellemi egység” újból helyreállt, mondhatnánk: „ismét összenőtt, ami összetartozott”. Érdemes megismételni, amit erről visszaemlékezésében Zettner Tamás írt: *„az ellenjelöltem ... egy új egyesületet a Magyar Energetikai Társaságot alapított. Több éven keresztül kemény viták voltak közöttünk és ők erőteljesen konkuráltak az ETE programokkal szemben. Lassan-lassan elcsitultak a viták és ma már a két egyesület békésen tud egymás mellett és nem egymás ellen tevékenykedni. Nehéz helyzetem volt, mert nem engedtem a vitákból politikát csinálni, de a józanág többséget biztosított az együttműködést keresők számára.”* Láttuk: az ETE „józan” vezetői, akik a rendszerváltozás után a kapitalizmus élharcosaivá váltak, együtt küzdöttek ennek az egységnek a helyreállításáért azokkal a „rendszerváltókkal”, akik megtagadták a MET alapításkori célkitűzéseit. Most visszatekintve jól látható, hogy ebben a társadalmi szakmai szervezetben is a visszarendeződés erői győztek, csakúgy, mint másutt is.

2009-ben egy konferencián találkoztam Ujhelyi Gézával. Elmondtam neki, hogy olvastam a Magyar Energetikában a MET tíz éves fennállásáról szóló, 2001. évi

ünnepi megemlékezését [94]. Gratuláltam világra szóló teljesítményéhez. Csodálkozva nézett rám. Örömeimet fejeztem ki, hogy alkalmam nyílt a szemébe is elmondani, amit már a barátaimnak korábban is elmondtam: szerintem az egy világra szóló teljesítmény, hogy a MET tíz éves történetét sikerült úgy megírnia, hogy abban Petz Ernő és az én nevem nem szerepel. „Nem akartam feszültséget kelteni” – mondta halkan.

Az MVM-ből történő eltávolításom után tehát a kezdeményezésemre alakult MET-ből is kikerültem, itt a formális leváltást az „önkéntes” távozással elkerültem, szabad emberként távoztam, amit az MVM Rt. esetében nem tudtam megtenni, ott évekig nyomás alatt tudtak tartani. A MET-el párhuzamosan szorítottak ki a KDNP/MKDSZ-ből is, amelyről már a következő fejezetben számolok be, persze előbb a belépésemről és ottani harcaimról.

ⁱRészlet Járosi Mártonnak a MET 1992. február 1-jei, 1. Közgyűlésén elhangzott felszólalásából. „A MET alapító tagjai közül 44 fő nyilatkozott úgy, hogy az ETE-nek is tagja marad, elsősorban jogfenntartás céljából, de ott tisztséget nem vállalnak, és javasolták az ETE és a MET közötti tárgyalásokat. Ezt a döntést az a felelősség is indokolta például, hogy a korábban beindított rendezvények esetleg ne kerüljenek zsákutcába, és a szakemberek ne legyenek megrövidítve a változás következtében. Sajnos a társaság megalakulásával kapcsolatos dokumentációkat hosszú ideig nem lehetett eljuttatni az ETE tagságának, akikre viszont ez feltétlenül tartozott, azért, mert az ehhez szükséges címlistát az ETE vezetősége nem adta át. Összemosási tendenciák is mutatkoztak az ETE részéről.”

A hozzászóló az alapításkori jelszó: „új bort, új tömlőbe” mellé új jelszót javasolt: „a rendszerváltás nem folyamatos átmenet, a rendszerváltás függvény”. Ez egy olyan szakadós függvény, amelyiknek az első pillanatban, már a szakadáskor magasabb a kiindulási értéke az előzőnél. Etikái, erkölcsi, szakmai pluszt vállaltunk, és ezt a továbbiakban is meg kell tartani. Ezért a választmány tagjai kiléptek az Energiagazdálkodási Tudományos Egyesületből. A szakadásnak nemcsak a tagsági viszonyban — nem ez a lényeg — hanem a munkastílusban, magatartásban, szakmai, etikai vonatkozásban, kapcsolat-építésben és tartásban, munkamódszerben kell elsősorban megmutatkoznia.” *Gazdaság és Energia*, 1992/2. sz. 16-17. o.,⁹

ⁱⁱJárosi Márton: A Magyar Energetikai Társaság 5 éve. *Magyar Energetika*, 1996/3. 6-11. o.

ⁱⁱⁱ*Gazdaság és Energia* IV. évf. 1992/9. sz. 4-5. o.

^{iv}*Gazdaság és Energia* I. évf. 1. sz.

^vJárosi Márton: Búcsú Járfás Lászlótól. *Magyar Energetika*, 1996/5. sz. 8. o.

^{vi} Ennek kezdete 1996-ra nyúlik vissza. A MET megalakulásának 5. évfordulóján a Műegyetem Dísztermében tartott ülésen lettünk „gyanúsak” Molnár Pálnak, aki akkor a Magyar Nemzet újságírója volt. A gyanú alapját az képezte, hogy a szakmai rendezvényen Himnusz és Szózatot énekeltünk. Ekkortól segítette munkánkat, később a Kossuth Rádió Vasárnapi újság szerkesztőjeként is, majd további nemzeti értékrendű újságírók is csatlakoztak.

^{vii}Lévai András: A Duna Pozsony alatti magyar szakaszának tragédiája. *Püski Kiadó*, 2000. Bp.

^{viii}Lévai András professzor felszólalása a Magyar Energetikáért kitüntetés átadása után. MET emlékülés, 1998. december 10. *A Lévai örökség és a magyar energetika*, 153. o. Szerk. Járosi Márton. *Püski Kiadó*, 2010. Bp.

^{ix}Járosi Márton - Matolcsy György: A karaván útját módosítani kell. *Világgazdaság*. 1997. október 22.

Járosi Márton - Matolcsy György: Néhány tény az energetikai privatizáció ellenében. *Világgazdaság*. 1997. június 25.

^x FIDESZ-MPP: Szabadság és jólét. A polgári jövő programja. 1998.

^{xi} Kormányprogram. Ipar és energia fejezet. (1998)

^{xii} FIDESZ -MPP: Választási program (1998)

^{xiii} Kormányprogram. Ipar és energia fejezet. (1998)

^{xiv} FIDESZ -MPP: Negyven pontos választási program. (1998. 04. 08.)

^{xv} FIDESZ -MPP: Választási program (1998)

^{xvi} FIDESZ -MPP: Negyven pontos választási program. (1998. 04. 08.)

^{xvii} FIDESZ -MPP: Szabadság és jólét. A polgári jövő programja. 1998.

^{xviii} A „kormány fenntartja az előző kabinet által kötött szerződéseket, ahol azonban kölcsönösen meg lehet állapodni bizonyos módosításokról, azt igyekszik elérni.” [Lehetőségünk van az alkura. Orbán Viktor a The Economist konferenciáján. *Napi Magyarország* 1998. 12. 02.]. „A gazdasági miniszter jónak tartja az eddigi energiaprivatizációt”. [Késő Esti Krónika. Kossuth 1998. 11. 24. 22: 00.]

^{xix} Az Országgyűlés 1999. december 21-én fogadta el az 1999. évi CXVIII. törvényt az állam tulajdonában lévő vállalkozói vagyon értékesítéséről szóló 1995. évi XXXIX. törvény módosításáról.

^{xx} Regionális fejlesztési holding alakul. *Népszabadság*. 2000. február 15.

^{xxi} Az MVM-nél „csupán» azzal kell szembenézni, hogyan lehet úgy privatizálni a nagyvállalatot, hogy ne sérüljön az érdeke, és ugyanakkor legyen bevétel a tranzakcióból, s maradjon a befolyásunk is” [Stratégia szakmai alapon. Interjú Gansperger Gyulával. *Magyar Nemzet*. 1998. 12. 12.]. Az MVM Rt. elnöke bemutatkozó beszédében kijelentette, a villamos iparban is végre kell hajtani a privatizációt. „Úgy véli, hogy a magánosítást tőkeerős vállalat bevonásával kell végrehajtani” [Duna TV Híradó. 1998. 10. 19. 21: 00]. Stumpf István: „készül a privatizációs, illetve a vagyonkezelési stratégia a Magyar Villamos Művekre” [Reggeli Krónika. Kossuth. 1998. 12. 01. 6: 00.]

^{xxii} Piacnyitás előtt az energetika. *Magyar Hírlap*. *Energia melléklet*, 2000. február 16.

^{xxiii} Meddig tart ki a Paksi Atomerőmű? *Népszabadság*, 2000. február 16.

^{xxiv} Haláltusájukat vívják a szenes erőművek. *Magyar Hírlap*, 2000. február 21.

^{xxv} Borul az energiamérleg. *Magyar Hírlap*, 2000. március 14.

^{xxvi} Az energiapolitika kidolgozását olyan kormányzati bizottságok végezték, amelyekben a tulajdont szerzett külföldi nagyvállalatok képviselői is részt vettek. A bizottsági munka alapját képező „Akcióterv az energia-keretasztal munkacsoportjai számára” c. dokumentumot [Akcióterv az energia-keretasztal munkacsoportjai számára. The Boston Consulting Group. 1998. 08. 04.] Hónig Péter helyettes államtitkár felkérésére készítették. A bizottságok vezetői között voltak a GM Energetikai Főosztályának és a Magyar Energia Hivatalnak a Horn-kormány idején kinevezett vezetői.

^{xxvii} „Közös uniós-világbanki akcióterv készült a magyar energiapiac — az uniós csatlakozáskor várható — liberalizációjának segítésére.” A képviselők januárban tárgyaltak a GM és az MVM szakembereivel. [Uniós segítség a liberalizációhoz. Felkészült a magyar energiaszektor. *Világgazdaság*. 1999. február 11.]

^{xxviii} 2199/1999. (VIII.6.) Korm. határozat a magyar energiapolitika alapjairól és az energetika üzleti modelljéről.

---

^{xxix} VET 2001

^{xxx} Kerényi A. Ödön: Hozzászólás a villamosenergia-ipar magánosításához. *Energiagazdálkodás*. XXXVI. évf., 1995. 7. sz. 305. o.

^{xxxi} Az *Energiagazdálkodási Tudományos Egyesület* állásfoglalása a magyar energiaipar jelenlegi privatizációjáról (1995. október 19.). Aláírók: Dr. Zettner Tamás elnök és Wiegand Győző elnökhelyettes.

A BME egyetemi tanárainak állásfoglalására [reagálva később megismétlik, hogy az energiaiparban „a vagyonfelélési folyamatot» sürgősen meg kell állítani, és ebbe a stratégiai ágazatba friss vérkeringést kell juttatni, elsősorban szakmai befektetők által a privatizáció eredményeként biztosított tőkével”.

^{xxxii} Büki Gergely, Csom Gyula, Erdősi Pál, Szokolczai György: A villamosenergia-ipar privatizációja — a program felfüggesztését javasoljuk. *Magyar Nemzet*, 1995. december 7.

^{xxxiii} Zettner Tamás – Wiegand Győző: Az energiaipar privatizációja. Haszonnal járhat az ország számára. *Magyar Nemzet* 1996. január 16.

^{xxxiv} A Lévai örökség és a magyar energetika. Szerkesztette: Járosi Márton. *Püski Kiadó, Budapest, 2010.*

^{xxxv} Tevékenységét részletesen leírta *Életutam* c. önéletrajzi írásában. *Életek – Utak földtudományok, környezetvédelem, energetika*. 151-171. o. Szerk. Horn János. *Bányász Kultúráért és a Központi Bányászati Múzeum Alapítvány*. 2010. Bp. 91-122. o.

^{xxxvi} Az EGI-t már korán, 1992-ben, privatizálták, ez nagyon fájt nekem, mert a Heller-Forgó nevével fémjelzett iskola elvesztését láttam benne, s racionális indokát sem láttam. Mint MVM-es vezetőt, meghívtak a Gundel Étteremben rendezett banketre. Az akkori vezérigazgató Bódás János beszéde is igen rossz hatással volt rám, mivel meg sem említette Heller László nevét. A fogadáson megkérdezte tőlem, hogy hogyan érzem magam, amire ezt válaszoltam: „*mint egy halotti toron*”.

^{xxxvii} A Csehek Miklós által vezetett, Gagy Pálffy András és Nagy József által hitelesített szerkesztett, hivatalos jegyzőkönyv mellett, rendelkezésemre állt a Becker István által készített részletes eredeti „jegyzőkönyv tervezet”.

^{xxxviii} Az idézet Selye János: *Életünk és a stressz* c. könyvéből való. *Budapest, Akadémiai kiadó, 1964.*

^{xxxix} „Petz Ernő c. egyetemi tanár is Lévai professzor közvetlen munkatársa volt, ő segítette a professzor munkáját az erőművek gépészeti berendezéseit tárgyaló, már nagyrészt munkatársai által írt *Hőerőművek II. szakkönyv* szerkesztésében. Kezdeményezte az erőművi irányítástechnika oktatását és kutatását, amely később önálló gépészeti egység feladata lett. Petz Ernő a Lévai-iskola örökségének őrzője és szószólója felelős beosztásokban (MVM, Paksi Atomerőmű vezérigazgatója) és a társadalmi tudományos életben (ETE, MET, *Energiapolitika 2000 Társulat*). A Lévai Alapítvány Lévai professzor által felkért elnöke, a professzor közérdekű végrendeletének végrehajtója, tudománytörténeti hagyatékának rendszerezője.” — Az idézet A Lévai örökség és a magyar energetika c. könyv (Püski Kiadó, 2010. Bp.) előszavából való.

^{xl} Jászay Tamás: Megnyitó beszéd az Erőmű Fórum 1999. október 27-i ülésén. *Magyar Energetika*, 1999/6. sz. 2-4. o.

^{xli} „A kísérleti nyitás bevezetése nem jár nagy kockázattal, ugyanakkor elengedhetetlen.” [Elengedhetetlen piacnyitás. *Népszabadság*, 1999. október 29.]

^{xlii} Bakács jó értelmiségi családból származott, a Szovjetunióban végzett tehetséges szakember volt, aki a kommunista rendszerben is szerepet vállalt. Én is vezetőtársamnak választottam fejlesztési igazgatóként. Emiatt (is) több névtelen levelet kaptam. Az volt a szokásom, hogy az Igazgatói

---

Értekezlet előtt kiosztottam az érintetteknek ezeket a leveleket. Jól dolgoztam vele, lojális volt hozzám. A MET meghasonlása idején azonban — amint ezt már korábban leírtam — a MET rendkívüli közgyűlésén ő is ellenünk fordult, akkor már a FIDESZ kormány által kinevezett MVM vezérigazgatóként. Már az E.ON-nál dolgozott, amikor egyszer az Országgyűlés Gazdasági Bizottságának ülésén mellém ült. Akkor szemrehányást tettem neki pálfordulásáért, s egy évvel előbbi jelenetre emlékeztettem, amikor felfehéren, verejtékezve átvette tőlem a róla szóló névtelen levelet. Elült mellőlem, azóta sem beszéltünk. Az is említésre méltó, hogy az ő elnökké választásával állt helyre újból a „rend” az ETE vezetésében, ismét aktív iparági felső vezető lett az elnök, csak hogy most már a privatizált szektorból.